

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Національна академія правових наук України

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО- ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

*Матеріали «круглого столу»,
присвяченого пам'яті
проф., д.ю.н., академіка НАПрН України
О. О. Погрібного*



Харків
2014

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Національна академія правових наук України



**РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ
ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ**

**Матеріали «круглого столу»,
присвяченого пам'яті
проф., д.ю.н., академіка НАПрН України
О. О. Погрібного**

Харків
2014

УДК 349.42

Розвиток організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі: матеріали «круглого столу», м. Харків, 13 червня 2014 р. : зб. тез наук. доп. / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. – Х. : Оберіг, 2014. – 212 с.

ISBN 978-966-8689-28-4

«Круглий стіл» присвячено пам'яті видатного вченого-юриста, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, заслуженого діяча науки і техніки О. О. Погрібного. Збірник матеріалів містить тези доповідей учасників, які розділені за такими напрямками, як розвиток майнових правовідносин в аграрному секторі; актуальні правові проблеми створення і функціонування фермерських та особистих селянських господарств; новели правового регулювання становища сільськогосподарських кооперативів; правове забезпечення створення і функціонування нових організаційно-правових форм аграрного виробництва; земельно-правові проблеми забезпечення господарювання в аграрному секторі; правові проблеми використання та охорони природних ресурсів в аграрному секторі. Для науковців, фахівців в галузі права, студентів юридичних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться питаннями аграрного та земельного, екологічного, цивільного права України.

ISBN 978-966-8689-28-4

За зміст та якість матеріалів відповідальність несуть автори публікацій.

© НІОУ імені Ярослава Мудрого, 2014
© НАПрН України, 2014



**Погрібний Олексій Олексійович
(1950–2011)**

Вивчення історичного і сучасного досвіду організації кредитного обслуговування країн з розвинутою економікою дозволяє зробити висновок, що всі вони на сьогодні створили специфічні системи обслуговування аграрного сектора економіки.

В процесі формування ринкової системи кредитного забезпечення реального сектора економіки усі країни зазнавали труднощів в питаннях врахування її галузевих відмінностей. Обтяжливою специфікою системи кредитного забезпечення є тісний зв'язок механізму кредитування з наявністю високих ризиків у галузі та низькою прибутковістю сільського виробництва. Ця система знижувала обсяг кредитного забезпечення, особливо в періоди фінансової нестабільності економіки, коли галузь особливо потребувала додаткових фінансових ресурсів.

В такі періоди, з метою підтримки аграрного сектора, багато країн почали створювати державні системи кредитної підтримки галузі. Не покладаючись на державу з її мірами та напрямками кредитування сільськогосподарські товаровиробники почали створювати і власні (кооперативні) системи кредитного забезпечення.

Дослідження кількісних та якісних змін, які відбуваються в кредитних системах зарубіжних країн, а також урахування загальних тенденцій та закономірностей всесвітнього їх розвитку дозволить Україні швидше пройти шлях еволюції системи кредитування сільського господарства, на який зарубіжні країни витратили століття, оскільки вони перейшли до ринкових відносин з цією системою кредитування аграрного сектора на століття раніше України.

Порівняльний аналіз досвіду високо-розвинутих держав світу з українським, з питань кредитної політики є надзвичайно необхідним і корисним і в умовах вирішення питання про вступ України в ЄС.

Список використаних джерел:

1. Коробейников М. Зарубежная практика кредитования сельского хозяйства и её позитивное использование в условиях современной России //Международный хозяйственный журнал. -2010. - №4 – с. 24-26.
2. Олійник Д. С. Фінансова підтримка сільськогосподарського виробництва у зарубіжних країнах //Фінанси України. - 2002. - №6. - С. 72 – 79.
3. Хищков А. Кредитный потенциал сельскохозяйственного производства //АПК: экономика управления. - 2001. - №12. - С. 42.

ЗМІСТ

1. **Андрейцев В.І.** Організаційно-правові форми господарювання та їх вплив на довкілля людини, як необхідність інтеграції законодавства щодо антропозахисних правовідносин 7
2. **Балок Г.І.** Правове забезпечення моніторингу земель як умова ефективного агровиробництва 11
3. **Гетьман А.П.** Щодо розробки концепції розвитку екологічного права як передумови вдосконалення екологічних та аграрних відносин 13
4. **Єрмоленко В.М.** До питання колишніх «колгоспних лісів» 17
5. **Жушман В.П.** Особливості кредитування сільськогосподарських товаровиробників в умовах становлення ринкової економіки 19
6. **Каракаш І.І.** Становлення Олексія Олексійовича Погрібного як юриста-науковця 22
7. **Кулинич П.Ф.** Фермерське право України на початку ХХІ століття: стан та перспективи 25
8. **Мірошніченко А.М.** Щодо необхідності вдосконалення системи прав на земельні ділянки 28
9. **Носік В.В.** Теоретичні проблеми оптимізації організаційно-правових форм товарного сільськогосподарського виробництва в Україні 31
10. **Сидор В.Д.** Спогади про вчителя 34
11. **Статівка А.М.** Деякі аспекти правового регулювання державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників як засобу забезпечення їх належного функціонування 35
12. **Уркевич В.Ю.** Актуальні земельно-правові проблеми функціонування сільськогосподарських кооперативів 38
13. **Шульга М.В.** Деякі аспекти обігу забудованих земельних ділянок 41
14. **Анісімова Г.В.** Правові форми природокористування: проблеми реалізації 43
15. **Багай Н.О.** Правове забезпечення державної підтримки сільського господарства України 48

13. Хаустов Д. В. Публично-правовые договоры как особый инструмент государственного регулирования природопользования [Текст]: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук: 12.00.06 / Д. В. Хаустов. – М., 2003. – 25 с.

14. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях: монография [Текст] / М. В. Шульга. – Харьков: Консум, 1998. – 224 с.

Багай Н.О.,

*Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника,
доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Формування окремого законодавчого інституту державної підтримки сільського господарства України було зумовлене пріоритетами сучасної державної аграрної політики та об'єктивними потребами забезпечення продовольчої безпеки держави. Ще в минулому столітті О.О.Погрібний та В.І.Семчик справедливо акцентували увагу на необхідності спрямування аграрної політики держави на підтримку різноманітних форм господарювання на селі [6, с.79-80].

Першим нормативно-правовим актом вищої юридичної сили, який визначав базові завдання щодо державної підтримки сільського господарства став Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 року. Характерною рисою цього нормативно-правового акта стало зміщення акцентів у реалізації заходів державної підтримки в бік соціальної сфери села.

У 2001 році був прийнятий Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства України на період 2001-2004 років», яким уперше визначалися на законодавчому рівні економічні методи підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Із прийняттям цього Закону в аграрно-правовій науці пов'язують початок другого етапу розвитку законодавства про державну підтримку сільського господарства України [5, с.5].

Сьогодні основним нормативно-правовим актом аграрного законодавства України, що регулює відносини державної підтримки сільського господарства, є Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року. Цей Закон визначає не лише цілі та завдання державного регулювання сільського господарства, але й містить законодавчі положення, спрямовані на підтримку сфери сільськогосподарського виробництва. Ним визначено основи державної політики у бюджетній, кредитній, цінovій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки держави. На думку вчених, цей Закон «починаючи з самої його назви, «пронизаний» проекціоністською державною ідеологією» [2, с. 6].

Законом України від «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від 18 жовтня 2005 р. серед основних пріоритетів аграрної політики передбачена державна підтримка суб'єктів аграрного сектору шляхом концентрації державних ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку, формування сприятливої цінovої, фінансово-кредитної, страхової, податкової та бюджетної політики, забезпечення раціональних внутрішньогалузевих і міжгалузевих економічних відносин.

Поряд із згаданими законодавчими актами діють і інші нормативно-правові акти аграрного законодавства, якими передбачені окремі заходи з державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників (акти, присвячені правовому статусу виробників сільськогосподарської продукції, акти з питань здійснення окремих видів виробничо-господарської діяльності в сільському господарстві тощо). Важливі заходи економічного стимулювання сільськогосподарських товаровиробників передбачаються й актами господарського, податкового та інших галузей законодавства.

Окремо необхідно відмітити важливе значення Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», із прийняттям якого, як справедливо зауважив А.М. Статівка, було «зроблено ще один крок до вдосконалення правового регулювання відносин із страхування сільськогосподарської продукції та надання державної допомоги аграрним товаровиробникам у названій сфері» [3, с.15].

Слід погодитися з І.П. Сафоновим, що норми, закріплені в Законах України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року», становлять комплексний інститут правового регулювання державної підтримки сільського господарства такої галузі права, як аграрне право України [5, с.6].

Як вірно відзначають учені, «в сучасних умовах одним із основних і важливих аспектів ідеології аграрної політики держави стала переорієнтація програм підтримки сільського господарства на програми комплексного розвитку сільських територій» [1, с. 48]. Тому майбутній розвиток законодавства про державну підтримку сільського господарства України в умовах євроінтеграції повинен базуватися на принципах Спільної аграрної політики [4, с. 49-50], що передбачає поступове скорочення прямих субсидій сільськогосподарським товаровиробникам та пріоритет фінансування програм розвитку сільських територій і природоохоронних заходів у сільському господарстві.

Список використаних джерел:

1. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика / Статівка А.М., Уркевич В.Ю., Корнієнко В.М. та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. А.М.Статівки. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. – 240 с.
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» / В.М.Єрмоленко, А.М.Статівка, В.Ю.Уркевич; за заг. ред. А.М.Статівки // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2005. – 10. – 352 с.
3. Науково-практичний коментар Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» / Гетьман А.П., Жушман В.П., Корнієнко В.М. та ін.; за ред. А.М.Статівки. – Х.: Юрайт, 2013. – 432 с.
4. Осташко Т.О. Сільське господарство в умовах СОТ і ЄС / Т.О.Осташко. – К.: Інститут сільського розвитку, 2005. – 70 с.
5. Сафонов І.П. Правова регламентація державної підтримки аграрних товаровиробників: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.06 / І.П.Сафонов; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. – Х., 2007. – 20 с.

6. Семчик В.І., Погрібний О.О. Нові аспекти організації сільськогосподарського виробництва / В.І.Семчик, О.О.Погрібний // Правова держава. – 1993. – Вип.4. – С.73-80.

Батугіна О.М.,

*к.ю.н., доцент кафедри приватного права
Полтавського юридичного інституту*

Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВА ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

З часів реформування аграрного сектору України найпоширенішою формою землекористування при веденні сільськогосподарської виробничої діяльності є використання земельних ділянок сільськогосподарськими товаровиробниками на умовах оренди. Однією із сучасних проблем використання земельних ділянок на умовах оренди є правове регулювання державної реєстрації права оренди земельних ділянок.

Метою цієї роботи є визначення та аналіз правил державної реєстрації права оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Право оренди земельної ділянки опосередковується укладенням договором, який відповідно до ст. 20 Закону України «Про оренду землі» від 06.10.1998 р. № 161-XIV підлягає обов'язковій державній реєстрації. У свою чергу у ст. 125 Земельного кодексу України зазначено, що право оренди земельної ділянки виникає з моменту державної реєстрації цього права. Таким чином, факт реєстрації договору оренди землі сільськогосподарського призначення – необхідна умова визначення законності землекористування сільськогосподарських товаровиробників [1, с. 34].

Але перш ніж здійснити таку реєстрацію відповідно до абз. 6 п. 4 «Порядку державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. № 868 потрібно здійснити державну реєстрацію права власності на земельну ділянку сільськогосподарського призначення, крім випадків, коли державна реєстрація речового права, що є похідним